

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

תוכן

- א. הנודר משובתי שבת אסור בישראל ואסור בכותים מאוכלי שום אסור בישראל ואסור בכותים.....1
- ב. מעולי ירושלים אסור בישראל ומותר בכותים ... מצווה ועושה קתני.....2
- ג. קונם שאיני נהנה לבני נח מותר בישראל ואסור בעובדי כוכבים שאיני נהנה לזרע אברהם אסור בישראל ומותר בעובדי כוכבים ... ביצחק ולא כל יצחק.....2
- ד. שאיני נהנה מישראל לוקח ביותר ומוכר בפחות שישראל נהנין לי לוקח בפחות ומוכר ביותר ואין שומעין לו שאיני נהנה להן והן לי יהנה לעובדי כוכבים.....3
- ה. אמר שמואל הלוקח כלי מן האומן לבקרו ונאנס בידו חייב.....4
- ו. מתני' בזבינא מיצעא.....6
- ז. הלוקח כלים מן התגר לשגרן לבית חמיו ואמר לו אם מקבלין אותן ממני אני נותן לך דמיהם ואם לאו אני נותן לך לפי טובת הנאה שבהן נאנסו בהליכה חייב בחזרה פטור מפני שהוא כנושא שכר.....8
- ח. ההוא ספסירא דשקל חמרא לזבוני ולא איזבן בהדי דהדר איתניס חמרא חייביה רב נחמן לשלומי.....9
- ט. קונם שאני נהנה לערלים מותר בערלי ישראל ואסור במולי עובדי כוכבים שאני נהנה למולים אסור בערלי ישראל ומותר במולי עובדי כוכבים.....10
- י. מאוסה היא הערלה ... גדולה מילה שנכרתו עליה שלש עשרה בריתות.....11
- יא. גדולה מילה שדוחה את השבת חמורה ... גדולה מילה שדוחה את הנגעים.....12

דף לא.

א. הנודר משובתי שבת אסור בישראל ואסור בכותים

מאוכלי שום אסור בישראל ואסור בכותים

הנודר¹ משובתי שבת, אסור בכותיים ומותר בגוים המשמרים את השבת, שלא כיון זה אלא למצווין על השבת ומקיימין אותו, והכותיים גרים הם שהם השומרונים, הגויים שהביא מלך אשור מכותא ומארצות אחרות

¹ שו"ע ונו"כ יו"ד ריז לח

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

והושיבם בערי שומרון אחרי הגלותו את עשרת השבטים, ונתגיררו, ומצווין גם הם על השבת, והגוים המשמרים אותן אינם מצווין.

הנודר מאוכלי שום², ו"א³ אינו אסור אלא בישראל שדרבן לאכול שום בערבי שבתות מתקנת עזרא. וי"א⁴ שאסור אף בכותים.

ו"א⁵ שבזמן הזה דין כותים כדין הגוים גם לענין לשון הנדרים, וכן דין הקראים כדין הגויים⁶.

ב. מעולי ירושלים אסור בישראל ומותר בכותים ... מצווה

ועושה קתני

נדר⁷ מעולי ירושלים⁸, אסור בישראל ומותר בכותיים, שלא נתכוין זה אלא למצווין לעלות לרגל ומקיימין. והכותיים אף על פי שמצווין הם לעלות לרגל שהרי גרים הם, אבל לא קיימוהו שעלו להר גריזים.

ג. קונם שאיני נהנה לבני נח מותר בישראל ואסור בעובדי

כוכבים שאיני נהנה לזרע אברהם אסור בישראל ומותר

בעובדי כוכבים ... ביצחק ולא כל יצחק

² תוי"ט כ' של"י מדוע השמיטו הרמב"ם. ואנכי תמה עליו מדוע לא הרגיש שהרמב"ם השמיט כל עיקר תקנת עזרא באכילת שום אלא ברור משום שכ' בפ"ד מהל' דעות ה"ט שלא לאכול שומים אלא מעט ואחר ימים הרבה ובימה"ח לא יאכל מהן כלל. וצ"ל דתקנת עזרא לא היתה אלא לזמנם ועי' יש"ש שם במרובה. ולכן נפל דין זה בבירא. רש"י מסכת נדרים דף לא עמוד א

³ שיש נוסחאות שגורסים גבי אוכלי השום מותר בכותיים וכן עיקר דמשמע ודאי דכותים לא הוו אוכלי שום בערב שבת שהוא תקנת עזרא (ב"ק פב.). ב"י שם וכ"כ בלבוש והשו"ע השמיט האי דינא לגמרי.

⁴ תוס' ורמב"ן וריטב"א ושאר ראשונים בסוגייתנו, שגם הכותים שומרים תקנה דאכילת שום בע"ש וכה"ג דמפרשין הכא שר"ל מאוכלי השום מע"ש

⁵ מאירי שם וז"ל "ומשנה זו אף היא הלכה אלא שעכשו עשו את הכותים כגוים נמורים ומותר בהם וגדולי המחברים שהביאו בה את הכותים נראה שדרך שטפא כתבוה".

⁶ ונ"ל דהך דכותיים זהו בימי התנאים אבל בימי ר' אמי ור' אסי שמצאו להם דמות יונה עשאו כעכו"ם נמורים וכמו דאמרינן בגמ' וכן הצדוקים והבייתוסים והקראים כיון שאין מקיימים התורה כראוי ואינם מודים בתורה שבע"פ אינם בכלל שומרי שבת ואוכלי שום וכו'. ערוך השולחן שם סעיף נח

⁷ שו"ע ונו"כ שם למ

⁸ ובפרישה בהג"ה כתב שאם נדר מעולי רגלים אסרו אף בכותים שהרי עולים להר גריזים וישתקע הוראה כזאת שהרי אפילו אם היו עולים לירושלים ולא היו מצווים לא נתכוין להם דנתכוין דוקא למצוה ועושי ק"ו בזה דלא נתכוין להם ובודאי אין דברים הללו יצאו מפי הצדיק עצמו. ט"ז שם לד

הלכות הדף היומי

מסכת נדרים

הנודר⁹ מבני נח, אסור באומות העולם ומותר בישראל, אף על גב שגם הם מבני נח, הא נתייחדו בשמם המיוחד ישראל. והנודר מזרע אברהם אסור בישראל ובגרים¹⁰, שכל הגרים נקראים זרע אברהם מדכתיב (בראשית יז פסוק ה) **אֵב הַמּוֹן גּוֹיִם נְתַתִּיךָ**, ומותר באומות העולם אפילו בבני ישמעאל ועשו, דכתיב (שם כא פסוק יב) **כִּי בִיצְחָק, וְלֹא בִישְׁמַעֵאל**. ביצחק, ולא כל יצחק, לאפוקי עשו.

ד. שאיני נהנה מישראל לוקח ביותר ומוכר בפחות שישראל נהנין לי לוקח בפחות ומוכר ביותר ואין שומעין לו שאיני נהנה להן והן לי יתנה לעובדי כוכבים

מי שאסר¹¹ על עצמו נכסי כל ישראל, אסור לו לקנות מהם שום דבר ולא ללוות מהן ולא לשאול איזה כלי מהן ולא ידרוס בהצירם, אבל הוא מותר למכור להם סחורה מבוקשת לפי שוויה בלבד¹² אם אין לו הנאה כלל בזה¹³ אך אסור לקנות מהם כלל אפילו אם משלם כפול מערך הסחורה¹⁴, שהרי אסר עליו נכסי ישראל. ומותר להלוותן ולהשאילן.

וכן להיפך שאסר נכסיו על כל ישראל אסור למכור להם שום דבר אפילו במחיר כפול ממחירם בשוק, ואסור להלוותן ולהשאילן. אבל הוא מותר

⁹ שו"ע ונו"כ שם מ

¹⁰ לא נמצא לזה מקור ונראה דיליף לה מדמצינו לענין ברכה שהגר יכול לומר אלהי אבותינו שנאמר כי אב המון גוים נתתיך. מ"ז שם לה. בהדיא מפורש בהרא"ש שם בפירושו דאסור בגרים ומה"ט דנקראו זרע אברהם מדכתיב כי אב המון גוים נתתיך וע' בברכי יוסף (א"ח רס"י קצ"ט) ח"י רע"א שם

¹¹ שו"ע ונו"כ שם רכז א

¹² אבל סחורה שאינה מבוקשת או סחורה ממוצעת אסור שהרי יש לו הנאה מזה כמו שיבואר להלן. ש"ך שם א, ולכאורה בפחות משווי יוכל למכור שהרי אין לו הנאה כלל וצ"ע.

¹³ ואין לשאול למה אמרנו בסי' רכ"א בהנודר נכסיו על חברו או בנדר עצמו מנכסי חברו דאסור למכור ולקנות לשאול ולהשאיל ללוות ולהלוות דגזרינן למכור אטו לקנות או להיפך לקנות אטו למכור וכן כולם ולמה לא גזרינן כאן הטעם פשוט דשם מירא באחד שיכול לעמוד בזה לכן גזרינן הא אטו הא משא"כ בכל ישראל שדבר קשה הוא לעמוד בו לא גזרינן הא אטו הא [ר"ן מג ע"א] ומ"מ הנדר חל ולא אמרינן כיון שאינו יכול לעמוד בו לא יחול הנדר ודינו כנדר שלא אישן ג' ימים דמלקין אותו וישן לאלתר דאינו כן דבאמת יכול לעמוד בו שישא ויתן עם האומות אלא שקשה לעמוד בו

¹⁴ ערך לחם למהריק"ש שם

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

לקנות מהם, סחורה שאינה מבוקשת לפי שויה¹⁵, כשאין להמוכר הנאה, ומותר ללוות ולשאול מהם.

אסר נכסיו על כל ישראל ואסר נכסיהם עליו אסור לו להיות עם אחד מישראל שום משא ומתן או עניין אחר, וישא ויתן עם האומות.

וזה שנתבאר הוא באוסר נכסיו או נכסיהם, אבל אם נדר בלשון הנאה כגון שאמר קונם הנאת כל ישראל עלי או קונם הנאתי על כלל ישראל, יש בקנייה ומכירה דין אחר¹⁶ שבכל הדברים כמו שאלה והלואה ודריסת הרגל דינם כנזכר אך בקנייה ומכירה יש דין אחר, כמו שיבואר להלן.

ה. אמר שמואל הלוקח כלי מן האומן לבקרו ונאנס בידו

חייב

הנוטל¹⁷ כלי מבית האומן על מנת לבקרו כלומר כדי לבדוק, אם ייטב בעיניו יקחנו¹⁸ ואם לאו יחזירנו לו, הרי משעה שנטלו חייב באונסין, ואין

¹⁵ אבל סחורה מבוקשת לפי שויה וכן סחורה ממוצעת לפי שויה אסור שהרי יש לו הנאה בכך כדלהלן, ש"ך שם. אולם ביותר משויה לכאורה מותר שאין לו הנאה כדלהלן וצ"ע

¹⁶ וחמור יותר איסור נכסים מאיסור הנאה, אבל דבר אחד יש להיפך דבאיסור נכסים אין האיסור רק בנכסים שהיה בשעת מעשה להנודר הנאה מהם דנכסים הבאים לאחר מכאן אין ביכולתו לאסור על חבריו ורק להיפך על עצמו יכול לאסור דשלב"ל ולא על חבריו, אבל באיסור הנאה כשאסר עליהם הנאתו אסורים אף בנכסיו שבאו לו לאחר מכאן דכיון דאיסור הנאה בדידיה תלי והוא ישנו בעולם נמצא שאם יהנם בנכסיו הבאין לאחר מכאן הרי הוא מהנה אותם ולפיכך אסור [ר"ן שם מובא בט"ז שם א וש"ך ד] [עש"ך סק"ד שכתב דאע"ג דאין אדם אוסר דשלב"ל וכו' כגון פירות דקל וכו' עכ"ל אבל דקל לפירותיו יכול לאסור כמו במכירה ודו"ק]. ערוך השולחן שם סעיף ה

¹⁷ שו"ע ונו"ב חו"מ ר יא

¹⁸ ופשוט מלשון זה דהאי ע"מ לבקרו לא איירי אם יש בו מום או קלקול, אלא אם מתאים למדתו, או בגלל הצבע או מאיזו סיבה שהיא, ואף אם רוצה להתייעץ עם בני ביתו אם ייטב בעיניהם, הדין כן, וכ"כ בפתחי חושן חלק ח פרק יג הערה מב וכתב בשו"ת מהרי"ל דיסקין פסקים אות רב שאם נמצא בו מום ממש, מתבטל דין שואל ממנו, כשם שמום מבטל מקח ממש.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

המוכר¹⁹ יכול לחזור²⁰, ובלבד שיהיו דמיו קצובים, ויהיה החפץ חביב על הלוקח²¹ שבכך הוא הנאת הלוקח כדלהלן²², אבל חפץ שהמוכר קץ בו

¹⁹ ובשו"ת אמרי יושר ח"ב סימן ע כתב שמדברי הרמב"ם נראה דבעינן שיאמר בפירוש שמנכיה לשם קנין, ולדעת התוס' והרא"ש א"צ, וכתב האמרי יושר שלפ"י אם אמר בפירוש שנוטלו כדי לבקרו או לנסותו תליא בפלוגתא אם יכול המוכר לחזור, ויכול המוחזק בחפץ לומר קים לי כסברת הרא"ש שאין המוכר יכול לחזור, והביא גם מדברי הר"ן במס' ע"ז דף טו שהלוקח מחבירו כוס ע"מ לנסותו חייב באונסין מטעם לוקח, וגם בדעת הרמב"ם כתב האמרי יושר דהא דצריך הגבהה ע"מ לקנותו היינו דוקא בלא פסק דמים אלא דקייצי דמיה, אבל כשפסק בהדיא במקח זה מודה דלא בעינן ע"ד לקנותו, ומשינביהנו אח"כ מסתמא הוא כדי לקנותו אם ייטב בעיניו. ועיין פתחי חושן שם הערה מד במי שלוקח כמה אתרוגים להראותם למומחה כדי לברור ההדר יותר, ולכאורה לסברת האמרי יושר בדעת הרמב"ם והגר"א לא הוי לוקח כלל, אלא שאם נוטל האתרוגים בידו ומוליכן, דעכ"פ כנגד דמי אחד מהם נראה דהוי לוקח, ולא דמי לבריר והניח שהרי לא הניחן מידו, ובפרט לדעת הפוסקים דלעיל דלא בעינן כונה לקנות אלא משום דמסתמא מתכוין לקנות, כ"ש הכא דודאי מסתמא מתכוין לקנות אחד מהם.

²⁰ ובשו"ת קנין תורה ח"ו סימן קלד דן באם נתייקר החפץ אם יכול המוכר לחזור, וכתב דאף אם נאמר דהוי לוקח אינו לוקח ממש, ומסיק שאם נתייקר יכול המוכר לחזור, עיין שם, וצ"ע.

²¹ הוא לשון הרמב"ם, ובטור הוסיף שיש לו קונים הרבה, והוא פירוש הרא"ש (וכ"כ המאירי), ובנה"מ סימן קפו סק"א העיר שהמחבר בסימן קפו סעיף ב גבי נוטל ע"מ למכרם הביא פירוש הרא"ש ואילו בהלכה דע"מ לבקרו הביא פירוש הרמב"ם, וכתב דבנוטל ע"מ לשנן לבית חמיו או ע"מ למכרם שהוא תלוי בדעת אחרים, אין נ"מ אם הוא חביב על הלוקח או לא, משא"כ בהך דע"מ לבקרו שתלוי בדעתו, ולכן פירש שהוא חביב על הלוקח, וצ"ע. ולפי מה שכתב הלבוש הכא נקמ"י דוקא חביב על הלוקח שבהכי אנו סהדי שלא יחזור בו משא"כ ביש עליו קופצים הרבה וצ"ע.

²² ועיין בלבוש כאן שבכך אנו סהדי שבודאי יתרצה במקח והרי זה כאילו כבר נתקיים מקחו וכן במאירי כאן אולם עיין בש"מ ב"מ (דף פא) כתב בשם הריטב"א דהא דבמס' ב"ב (דף פו) אוקמי הא דשמואל בדקייצי דמיה ולא הזכירו הך דזבינא הריפא, ובגדרים מוקים להא דשמואל בזבינא הריפא ולא הזכירו הך דקייצי דמיה, דכל היכי דקציץ דמים הו"ל לוקח כל זמן שלא גילה דעתו שאינו רוצה, וקאי ברשותיה לענין אונסין, ולא בעינן זבינא הריפא, אבל היכא דלא קייצי דמיה אין כאן מקח כלל, ולכן אין לחייבו אלא מטעם שואל שכל הנאה שלו, וזה אינו אלא בזבינא הריפא, ובנה"מ סימן קפו סק"א כתב דמ"ש הש"מ דבקייצי לחוד נעשה לוקח מסתבר כן, דלענין שיהא חשוב לוקח לא איכפת לן אם יש הנאת לוקח, אבל מ"ש דזבינא הריפא נעשה שואל אף בדלא קייצי, הוא תמוה, דבגדרים שם מבואר שאם לקח ביותר משווי אפילו פרוטה אחת שוב לא חשיב זבינא הריפא, ואם לא קייצי דמיה אמאי קרי ליה זבינא הריפא, שמא יתבע ממנו יותר משווי (לכאורה אפשר דאה"נ אם יתבע שוב אינו בכלל זבינא הריפא, אבל כל זמן שלא פסקו ביניהם, הרי הוא סומך שלא יתבע יותר משווי, ולכן מיקרי שפיר זבינא הריפא), וכתב הנה"מ דס"ל להרמב"ם דאה"נ דלענין שיהא חשוב לוקח סגי בקייצי דמיה, אף בזבינא מציעא, אבל שואל לא הוי אלא בזבינא הריפא, והנ"מ בין דין שואל לדין מוכר הוא לענין לאחר שגילה דעתו שאינו חפץ במקח, ונמצא לדברי הנה"מ שלענין חיובו באונסין עד שלא גילה דעתו, לא איכפת לן בזבינא הריפא או לא, וצ"ע, שהרי הרמב"ם לא כתב כלל דין הגילה דעתו, וא"כ למה הזכיר דין זבינא הריפא. ומדברי הטור נלענ"ד לדייק דלענין חיובו קודם שגמר בלבו באמת לא איכפת לן בזבינא הריפא או לא, שלא הזכיר הך דזבינא הריפא אלא לאחר שכתב דין הגילה דעתו שאינו חפץ בו, וע"ז סיים והוא שיהא דבר שיש לו קונים הרבה, והיינו זבינא הריפא לשיטתו), אבל ברישא לענין חיובו שנשטלו ע"מ לבקרו לא הזכיר דין דמיו קצובין. והנ"מ בין שואל לדין לוקח, לכאורה הוא לענין חזרת מוכר, שמדין לוקח אין המוכר יכול לחזור ואם אינו לוקח אלא שואל, גם המוכר יכול לחזור, ובדרישה סימן ר כתב שיש נ"מ לענין להקדישו, שאם הוא מדין לוקח אין המוכר יכול להקדישו, אבל מדין שואל יכול להקדישו, שהרי יכול להקדיש דבר המושאל ביד אחרים, ובמחנ"א ה' שומרים סימן כד כתב שיש נ"מ לענין שמירה בבעלים, שאם מדין שואל הוא ובעליו עמו, פטור, ובמשפ"ש כתב שיש עוד נ"מ לענין עבדים ושטרות. פתחי חושן שם הערה מו

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

ומבקש למוכרו, הרי הוא ברשות מוכר²³, אא"כ פסק הדמים ויעשה הלוקח קנין לאחר פיסוק דמים.

לא מצא המקח חן בעיני הלוקח, יכול לחזור בו ולהחזירו, כיון שלא לקחו אלא²⁴ על מנת לבקרו²⁵, ולאחר שגילה דעתו שאינו חפץ במקח²⁶, יש אומרים שדינו כשומר שכר עד שיחזירנו למוכר, ואם נאבד או נגנב ממנו קודם שיחזירנו חייב בגניבה ואבידה, ויש אומרים שדינו כשומר הינם, ויש אומרים²⁷ שהייב אף באונסין.

דף לא:

ו. מתני' בזבינא מיצא

מה שנתבאר שאם נדר בלשון הנאה כגון שאמר קונם הנאת כל ישראל עלי או קונם הנאתי על כלל ישראל, יש בקנייה ומכירה דין אחר כיצד. ג' אופנים²⁸ יש במקח וממכר, והכל בהתאם להיצא וביקוש.

²³ ובחפץ אמצעי שיש הנאה לשתיים כדלהלן לכאורה חייב באונסין אולם לדעת הלבוש והמאירי הנ"ל מסתבר שאינו חייב באונסים שהרי ליכא אנן סהדי ועיין לח"מ מכירה יד יד
²⁴ בטור כתב שמדת חסידות הוא שלא לחזור בו, כיון שגמר בלבו ליקחנה, והיינו משום דובר אמת בלבבו ותמה הב"ח כיון שהתנה שאינו לוקח אלא ע"מ לבקרו, א"כ אף ממדת חסידות למה לא יוכל להחזיר, ותירץ דכונת הטור שבאמת החפץ כשלעצמו הוטב בעיניו, אלא שחזור בו מטעם אחר, כגון שאינו צריך לו או שהוא דחוק למעות, וקמ"ל דאע"פ שיכול לחזור, מ"מ מדת חסידות הוא שלא לחזור, עיין שם, ומדברי הב"ח משמע שלגבי דובר אמת בלבבו חייב לקיים מחשבתו, אף על פי שאינו צריך לו עוד, או שאין לו מעות, ולכאורה צ"ע שהרי אף בדברים ממש שיש בהם משום מחוסר אמנה נחלקו הפוסקים והב"ח גופיה שם נוטה לומר שאין בהם משום מחוסר אמנה, כ"ש כשאינו צריך עוד לחפץ, או שאין לו מעות, דמסתבר שאין בו משום מחוסר אמנה, ולמה יהא מדת חסידות חמור מדין מחוסר אמנה. ונראה שאם לאחר שלקח החפץ ע"מ לבקרו נמלך ורוצה לחזור מכל הענין, ואף אינו רוצה לבקרו, שאף ממדת חסידות יכול לחזור, דבכה"ג ודאי ליכא שום סמיכות דעת שיחול ע"ז דין מדת חסידות או מחוסר אמנה. פתחי חושן שם הערה מט
²⁵ וצריך לומר דמשגמר בלבו לקנותו א"צ הגבהה אחרת וה"ו כקני מעכשיו על תנאי שאתרצה, ומשנתרצה נעשה שלו למפרע.

²⁶ עיין בנה"מ סימן קפו סק"ב שכתב שאם לא גילה דעתו בפני המוכר, אף על פי שגילה דעתו בפני עדים, לכו"ע חייב אף באונסין (עי' להלן), ומה שנחלקו הפוסקים כאן אם הוא ש"ש או ש"ח, היינו שגילה דעתו בפני המוכר, ועי' דברי חיים דיני מכירה סימן כ.

²⁷ שתי הדעות בשו"ע שם ודעה זו היא דעת הרשב"ם והרא"ש שהובא בטור (ובשו"ע לא הביא דיעה זו), וס"ל דכיון שנעשה לוקח ונתחייב באונסין אינו נפטר מאחריות עד שיחזירנו לבעלים, ובנה"מ סימן קפו כתב שדעת הרמב"ם כדעת הרשב"ם והרא"ש, וצ"ע.

²⁸ ערוך השולחן יורה דעה סימן רכו סעיף ג

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

האחד זבינא חריפא – דבר הצריך לבני אדם באותו הזמן ובאותו המקום וקופצין עליו הרבה קופצין לקנות²⁹, כלומר סחורה שיש לה ביקוש גבוה, וניתן לבקש מחיר גבוה, וכשנמכר חפץ זה בשווי הרי הנאה ללוקח שקנה סחורה מבוקשת שוויה ולא היה צריך להוסיף, ולא הנאת המוכר.

והשנית זבינא דרמי על אפיה³⁰ – שאין לזה קופצין כלומר חפץ שאין לו ביקוש, והמוכר צריך לחזר אחרי הלוקח במבצעים והנחות כדי לקנותו, וכשזה החפץ נמכר בשווי הרי הנאת המוכר, ולא הנאת הלוקח.

וזביני מציעא – היינו דבר בינוני שאינו לא חריף ולא רמי על אפיה כלומר אין לו ביקוש גבוה אך נמכר הצורה סדירה בשוויו, הרי הנאת שניהם כשנמכר בשווי.

לפיכך נדר שאיני נהנה מישראל בזבינא מציעא רשאי לקנות ביותר מכפי שווי כדי שלא יהנה, ומוכר ג"כ בפחות משווי מטעם זה.

אבל זבינא חריפא אסור לו לקנות בשווי וכל שכן פחות משווי³¹, אך ביותר משווי מותר שאינו נקרא הנאה ואינו אלא הנאת מוכר בלבד³², וזבינא דרמי על אפיה, מותר לקנות בשווי³³, אבל בפחות משווי אסור שהרי נהנה.

ולהיפך כשאסר הנאתו על כל ישראל, זבינא חריפא מותר לו לקנות בשווי, ולא ביותר משווי, ולמכור אסור בשווי אלא ביותר משווי, אבל לא בשווי וכל שכן פחות משווי³⁴, וזבינא דרמי על אפיה מותר לו למכור בשווי ולא בפחות משווי, ולקנות אסור בשווי ומותר בפחות משווי, וזבינא מציעא בשווי אסור בין לקנות בין למכור אלא ימכור ביותר משווי ויקנה בפחות משווי, אולם בזה יקה למצוא מי שיעשה עמו עסקים שמי הוא זה הפתי שיקנה ממנו ביותר וימכור לו בפחות³⁵.

²⁹ מ"ז א, ש"ך שם ג

³⁰ דלא קפיץ עליה זבינא ודומה לו כמו שמונחת על פניו. מ"ז שם א ש"ך שם ו

³¹ ש"ך שם ד

³² כ"מ מר"ן שם סד"ה מתניתין ע"ש. ערוך השולחן שם ד

³³ ביין אף בזבינא חריפא אסור דהוי הנאת מוכר כדאי" (בכתובות) [בפסחים קי"ג] כל מילי זבין ותתחרט לבר

מחמרא ע' מ"ז הוה"מ (ס' ע"ב סעי' מ'). חי' רע"א שם

³⁴ ש"ך שם ד

³⁵ ועל זה אומר התנא ואין שומעין לו

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

ולכן אם אסר הנאתו עליהם, וגם אסר הנאתם עליו בזבינא מציעא אסור בכל עניין, וכן בחריפא ורמי על אפיה אסור בכל עניין בין לקנות בין למכור בין בשויו בין בפחות ויתר שהרי בכל אופן יגיע הנאה לאחד מהם ולכן יהנה לאומות כלן צר יעשה עסקיו אם הגויים.

כל חילוקים אלו אינו אלא בקונה במזומן, אבל אם הקנין בהקפה, אם אסר הנאת ישראל עליו, אסור, שההקפה עצמה הנאה היא, ונהנה באיסור. ואם אסר הנאתו על ישראל אסור למכור בהקפה.³⁶

ז. הלוקח כלים מן התגר לשגרן לבית חמיו ואמר לו אם מקבלין אותן ממני אני נותן לך דמיהם ואם לאו אני נותן לך לפי טובת הנאה שבהן נאנסו בהליכה חייב בחזרה פטור מפני שהוא בנושא שכר

הלוקח³⁷ כלי כדי ליתנו במתנה³⁸, והתנה עם המוכר שאם יתרצו במתנה יקחנו ויתן דמיו³⁹, ואם לא יתרצו יחזירנו לו ויתן לו שכר מועט, הרי הלוקח

³⁶ עיין (בתשובת נו"ב תניינא חי"ד סימן קמ"ט). פ"ת א

³⁷ שו"ע חו"מ ונו"כ קפו א

³⁸ בגמרא ובשו"ע כתבו ע"מ לשגרן לבית חמיו, ופירש"י סבלונות לארוסתו, ולכאורה נראה דלאו דוקא, דה"ה כדי ליתנו במתנה לאדם אחר, אלא שאפשר עפ"י מ"ש הפוסקים שהנאתו נמשכת גם לאחר שלא רצו לקבלו ממנו, והנאה זו שייכת יותר בסבלונות שמחזיקים לו טובה שהקדים בסבלונות, ועיין מאירי שכתב שהם בחזקת לקוחים מפני שהורגלו לקבל, ואפשר שבאדם אחר לא שייך טעם זה, ומ"מ נראה שכל שדומה לבית חמיו אין בזה נ"מ, ואורחא דמילתא נקט. פתחי חושן שם הערה לו

³⁹ וכתב הנה"מ דהא דבעינן קייצי דמיה לא הוצרך לכתוב כאן, דכיון שנוטלן ע"מ לשגרן לבית חמיו, מסתמא איירי שדמיו קצובין, דאל"כ איך משגר מתנה בלי קציצת דמים, הרי אם ירצו לקבל ממנו לא יוכל לחזור בו, ויתכן שהמוכר ידרוש ממנו דמים מרובים, ולכן לא הוצרכו להזכיר פרט זה, אמנם מה שלא הזכירו פרט דזבינא חריפא, או שהביב בעיניו כתב הנה"מ לחלק עפ"י מ"ש הפוסקים בהא דחייב בהליכה אם הוא מטעם שואל או מטעם לוקח (עי' להלן), והרמב"ם ס"ל דבהא דע"מ לשגרן אינו חייב אלא מטעם לוקח, ובוה חייב בקייצי דמיה, משא"כ בהך דע"מ לבקרו שאנו באים לחייבו מדין שואל, ולכן בעינן דוקא זבינא חריפא, ועי' כנה"ג שהאריך בביאור שיטת הראשונים, ועי' אור שמח ובאבן האזל.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9cPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

בהליכתו לבית המקבל חייב גם באונסיין⁴⁰, ולאחר שלא רצו לקבלו ממנו, ועומד להחזירו למוכר, אינו חייב אלא בגניבה ואבידה כדין שומר שכר⁴¹.

ח. ההוא ספסירא דשקל חמרא לזכוני ולא איזבן בהדי דהדר איתניס חמרא חייביה רב נחמן לשלומי

סרסור המקבל⁴² שכר עבור מירחת מכירת החפץ⁴³, דינו כשומר שכר, אפילו לא קצב עמו שכר, אלא שאם ימכרנו יקבל אחוז מסוים או שכר קצוב⁴⁴, או שהתנו שאם ימכרנו בכך וכך לא יקבל כלום, ואם ימכרנו ביותר יהא המותר, או חלק ממנו, בשכרו⁴⁵, דינו כשומר שכר על החפץ ועל המעות שקיבל תמורת החפץ. ואפילו בשעת הליכה שיתכן שלא ימכרנה ונמצא

⁴⁰ פירש הסמ"ע הטעם דכיון דקציץ דמי המקח ולקחו ה"ז לקוח בידו עד שידע שלא יקבלו ממנו בבית חמיו, ונראה כונתו דהוי לוקח גמור מעכשיו, אלא שהשאייר לו זכות שאם לא ירצו לקבלו ממנו יוכל לחזור, ונראה שכיון שתלה בדעת אחרים אין זה כתנאי שהוא לוקח ע"מ אם יקבלו ממנו, דא"כ כשנאנס החפץ ואינו בעולם חשיב כלא נתקיים התנאי והמקח בטל, ונראה מדברי הפוסקים שאם מכר ביותר מדמיהם שוב לא הוי בכלל דמיו קצובין. ולפי"ז נראה שהמוכר אינו יכול לחזור בכל אופן, כל זמן שלא הראהו לבית חמיו, וגם הלוקח אינו יכול לחזור, שהרי עד שלא יראנו לא השאייר לו זכות לחזור אלא אם לא ירצו לקבל ממנו, ומיד שהראה הכלי ונתרצו לקבל, חל המקח באופן מוחלט, ושניהם אינם יכולים לחזור, ואם לא נתרצו, נראה ששניהם יכולים לחזור ועיין פתחי חושן שם הערה מ

⁴¹ וכתב הסמ"ע שמן האונסיין פטור (שדין לוקח פקע ממנו) שהרי גילה דעתו בתחילה שאם לא ירצו לקבלו ממנו יחזירוהו לו, והרי לא קיבלו, ואם משום ההנאה שהראה בו בבית חמיו (שלכאורה יש מקום לחייבו מדין שואל מחמת שנהנה), הרי הוא עכ"פ נותן להאומן כפי טובת הנאה שבו, מש"ה אין לו דין שואל אלא דין שוכר, שחייב בגניבה ואבידה, ומדבריו נראה שמעולם לא היה לו דין שואל, אלא בהליכה לוקח הוא, ומיד כשלא רצו לקבל ממנו, פסק דין לוקח ומתחיל דין ש"ש, וכן נראה דעת רוב הפוסקים. ובשער משפט מדייק מדברי הסמ"ע שלכן אין דינו כשואל מפני שנותן לאומן שכר הנאתו, ומשמע שאם לא התנה לתת לו שכר הנאה יש לו דין שואל וחייב באונסיין אף בחזרה, ותמה השעמ"ש דבגמרא מוכח שאף שואל אינו חייב בחזרה אלא כשמחזיר תוך ימי שאלתו, אבל לאחר הזמן אינו אלא כש"ש, וכן מבואר בשו"ע סימן שמו סעיף ה, וא"כ הרי מיד שלא רצו לקבלו בבית חמיו כלתה זמן שאלתו, ואינו אלא ש"ש אף כשאינו נותן דמי הנאתו, וע"כ מפרש השעמ"ש שלא אמרו שלאחר הזמן דינו כשואל אלא כשהיה יכול להודיע אימתו כלה הזמן, אבל כשאינו יכול להודיע, מיד כשכלה הזמן כלתה שמירתו, וה"נ כלה זמן השאלה, ומ"מ מסיים השעמ"ש שלדינא נראה דאף אם אינו משלם לפי טובת הנאה אין לו דין שואל בחזרה, ובדלא קייצי דמיה, שאין להם דין לוקח, אף בהליכה אין דינו כשואל, משום דהנאה זו מה שמכבדים אותו בבית חמיו אינה הנאה להחשב כשואל, דהוי כשואל כדי לראות בה דהוי איבעיא דלא איפשימא, כמבואר בסימן שמו סעיף י, עיין שם.

⁴² שו"ע ונו"כ חו"מ קפו ז

⁴³ עיין עוד בדיני סרסור פתחי חושן חלק ג פרק א הערה יד

⁴⁴ סמ"ע שם ס"ק יח ורמ"א סימן קפו סעיף ב.

⁴⁵ רמ"א שם ובסימן שג סעיף א מדברי מהרי"ק, והב"י (בסימן קפו) הוסיף שאפילו לא אמר לו והמותר שלך, אלא אמר לו תמכרנו בסך שתעריך, הו"ל ש"ש, וכן אם אמר לו שכמה שתמכור ביותר מסך זה נחלוק בינינו, ועיין במשפט שלום (סימן קפו) שהביא מדברי הרשד"ם (חו"מ סימן ריט) שדן בדברי הב"י, והדברים צ"ע.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

שלא יקבל שכר כלל, כיון שיש צד שירויה בזה נעשה שומר שכר⁴⁶, וכ"ש
לאחר שמכר שהוא שומר שכר על המעות⁴⁷,

הנוטל כלי מחבירו ע"מ למכרו, וקצין עמו מחיר החפץ, שאם ימכרנו במקום
פלוגי או עד זמן פלוגי יתן לו הסכום שקצב, ואם לא ימכרנו יחזירנו לו, יש
אומרים שדינו כשואל על החפץ וחייב באונסין בין בהליכה בין בחזרה⁴⁸,
ויש אומרים שרק אם יכול למוכרו מיד בדמים שקצב מחמת שהחפץ
מבוקש⁴⁹. אך אם לא כן פטור מאונסים ודינו כשומר שכר⁵⁰, וכתב הרמ"א
שאם הסכימו לחלוק הריהו, לכו"ע אינו אלא כסרסור הנזכר שהוא שומר
שכר.

ט. קונם שאני נהנה לערלים מותר בערלי ישראל ואסור במזלי עובדי כוכבים שאני נהנה למזלים אסור בערלי ישראל ומותר במזלי עובדי כוכבים

כבר התבאר במסכת יבמות דף ע"א: שהנודר⁵¹ מערלים, אסור אפילו במזלי
אומות העולם אפילו אותם שלא נימולו אלא לרפואה וכיוצא בה, שאף על
פי שנימולו, ערלים נקראו⁵² דכתיב (ירמיהו ט פסוק כה) **כִּי כָּל הַגּוֹיִם עֵרְלִים**
וְגו', וכן במקומות נוספים. ומותר בגרים שנתגיירו לשמים, ומותר בישראל

⁴⁶ כתב בקצה"ח (סימן רכז ס"ק יא) שכן הוא בכל שומרי שכר, שאם שמרו כראוי נוטל שכר, ואם לא שמרו
כראוי משלמים דמי החפץ וגם מפסידים שכרם, ואפ"ה הוא ש"ש, ועי' עוד שו"ת בית שלמה (הו"מ סימן סג)
ובערך ש"י (סימן עב ד"ה ולא יותר).

⁴⁷ ובדברי גאונים (כלל צה סימן סט) כתב בשם זרע יעקב (סימן כה) שעל המעות דינו כשואל כיון שיכול
להשתמש בהם, וכ"כ הבי"י (סוף סימן רצז) בשם הרשב"ץ, אבל דעת הבי"י שם שאינו אלא כש"ש כל זמן שלא
נשתמש בהם (עי' פרק ה הערה סו), וכתב באורחות המשפטים (כלל ח סימן ב) שיכול המוחזק לומר קים לי,
ומ"ע על הסחורה ודאי שאינו נעשה כשואל משום זכות ההשתמשות במעות, כמ"ש במשפט שלום (סימן קפו)
בשם שו"ת הר המור (סימן מא).

⁴⁸ דגם בחזרתו הוא בודק אחר לוקחין למכור להן בריוח, נמצא שלא נמר בדעתו להחזירו לבעליו האומן עד
שיחזור לביתו ולא ימצא קונים, והרי הוא ברשותו בעת שנאנס מידו קודם חזרתו לביתו. סמ"ע שם ד

⁴⁹ נמצא דכל הנאה של הלוקח נדדומיא דהשואל בעינן להיות כל הנאה שלו, דאז דוקא מיחייב באונסין
למוכרו ביוקר יותר ממה שקצבו לו, דגם המוכר היה מוצא קונים אחרים בכל עת שרצה למוכרו בקצבה זו
שקצב עמו. סמ"ע שם ה

⁵⁰ שהרי אין כל הנאה שלו, אלא גם האומן יש לו הנאה מזה, במה שמוכר לו סחורה שאין לה קונים. סמ"ע שם
ו ועיין נתיב"מ שבחזרתו יש אופנים שהיו הוי שומר חנם

⁵¹ שו"ע ונו"כ יו"ד ריו מא מב

⁵² לבוש וט"ז שם לו

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

אפילו בערלים שבהם כגון שמתו אחיו מחמת מילה, שכל ישראל מולים נקראו.

נדר מהמולים, אסור אפילו בערלי ישראל, ומותר במולי אומות העולם.

י"א⁵³ שישראל המומר לערלות נקרא ערל, והנודר בערלים אסור בו, וי"א⁵⁴ שכל שאינו להכעיס בכלל מולים הוא. וי"א⁵⁵ שהמומר לעבודה זרה אפילו הוא מהול נקרא ערל.

י. מאוסה היא הערלה ... גדולה מילה שנכרתו עליה שלש עשרה בריתות

מצות⁵⁶ עשה על כל איש מישראל למול את בנו, דכתיב בפרשת לך לך (בראשית כא פסוק ד) וַיִּמַּל אַבְרָהָם אֶת יִצְחָק בְּנוֹ בֶּן שְׁמֹנֶת יָמִים כַּאֲשֶׁר צִוָּה אֱתוֹ אֱלֹהִים, וכל הפרשה מיירי שכן היא מוטלת עליו ועל כל זרעו אחריו.

וגדולה היא משאר מצות עשה שיש בה עד כרת, וגם נכרתו עליה שלש עשרה בריתות, כלומר שי"ג פעמים נזכר ברית בפרשת מילה, ולא נקרא אברהם שלם עד שנימול, דכתיב בתחלת הפרשה (שם יז פסוק א) הַתְּהַלֵּךְ לִפְנֵי יְהוָה תָּמִים, מכלל דקודם לכן לא היה תמים, לפי שהיה בו מום הערלה. ובזכותה כרת לו ברית על נתינת הארץ דכתיב (שם טו פסוק יח)

בְּיוֹם הַהוּא כָּרַת יַקְנוֹךְ אֶת אַבְרָם בְּרִית לֵאמֹר לְזַרְעֲךָ נָתַתִּי אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת וְגו'.

והיא מצלת מדינה של גיהנם כמו שאמרו ז"ל (עירובין יט). שאברהם אבינו יושב בפתחה של גיהנם ואינו מניח ליכנס לכל מי שנימול. ומאוסה היא הערלה שנתנגנו בה הגוים שנאמר (ירמיהו ט פסוק כה) כִּי כָּל הַגּוֹיִם עֲרָלִים.

וכל המפיר ברית של אברהם אבינו שאינו מל או שמושך ערלתו אף על פי שיש בידו תורה ומעשים טובים אין לו חלק לעולם הבא, צא ולמד ממושה

⁵³ ב"י

⁵⁴ הפר"ח בספר מים חיים ושתי הדעות הביאם בה" רע"א

⁵⁵ פ"ת שם ט מהבאר יעקב

⁵⁶ טור ולבוש יורה דעה סימן רס

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

רבינו ע"ה שלא נתלה לו עליה אפילו שעה אחת שאיחר אותה, אלא נענש מיד אף על פי שהיה בדרך של מצוה, על כן צריך ליוהר בה מאד. וגם כי היא אות ברית חתום בבשרינו, ואינה כשאר כל המצוות כמו התפילין והציצית שאינם קבועים בגוף וכאשר יסירם יסיר האות, אבל המילה היא אות חתום בבשרינו ומעידה בנו שבחר בנו השם מכל העמים ואנחנו עמו וצאן מרעיתו אשר לדור ודור אנחנו הייבים לעוברו ולספר תהלתו.

יא. גדולה מילה שדוחה את השבת חמורה... גדולה מילה שדוחה את הנגעים

כבר התבאר במסכת שבת דף קלב שמצוות מילה דוחה שבת ויום טוב⁵⁷, שנאמר וביום השמיני ימול בשר ערלתו, ודקדקו חז"ל מייתור תיבת "וביום" ללמדנו שאפילו בשבת ימול, ואפילו אם המוהל הוא אבי הבן⁵⁸. אף שהדבר כרוך בחילול שבת. ולכן תינוק שנולד בשבת אפילו זמן קצר קודם השקיעה, כפי מה שמתפרסם בלוחות, מליץ אותו בשבת הבאה.

במצוות מילה בשבת לא גזרו חכמים לבטל המצוה, כמו שגזרו במצוות שופר ולולב שלא לעשותם בשבת, שמא יעביר הכלים ארבע אמות ברשות הרבים, משום שמילה חמורה, שכן נכרתו עליה י"ג בריתות, וגם אין אדם מל אלא אם כן הוא בקי, ויש בדבר סכנה. ועוד בשופר ולולב הכל טרודים בהם, ולא יזכיר אחד לחברו, מה שאין כן במילה, שאם יבא להעביר ברשות הרבים יזכירוהו. ועוד כיון שהתורה ריבתה בפירוש וביום השמיני אפילו בשבת, לכן לא רצו חכמים לעקור דבר תורה להדיא בשביל גזירה.

עוד התבאר שם שאף על גב שהקוצץ⁵⁹ או התולש אחד מסימני טומאה של ארבע מראות נגעי הצרעת, עובר בלא תעשה. מ"מ כשיש נגע על הערלה מותר למול, ואפי' אבי הבן מותר למול, אף על פי שבזה קוצצהין

⁵⁷ שו"ע ונו"כ רסו ב

⁵⁸ תרוה"ד רסה ואם אין לו אב ואמו יודעת למול עיין בשו"ת מהר"ח או"ז סימן י"א, שסובר שהחיוב עליה וממילא ודאי דוחה שבת, אך עיין שו"ע יו"ד רסא ורסד דמשמע שדינה ככל אחד מישראל וברמ"א רסד כתב שנבגו שנשים אינם מלות וא"כ אולי לא תדחה שבת ועיין במנ"ח מצוה ב ועיין בפרי מגדים בספר תיבת גומא (יש פרשת תזריע, והובא בלויית חזן עמוד קכא) שכתב, דלמאן דאמר דאשה כשרה למול, אם השבת דחוייה אצל מילה, יש להעדיף בשבת אשה שיודעת למול על פני איש מוהל, כיון שהאשה אינה מצווה בעשה דשבת, ועיין שו"ת ציץ אליעזר חלק כ סימן לו

⁵⁹ שו"ע ונו"כ שם א

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

אין הדברים אמורים אלא למול בבהרת בעת המילה, שבא עשה של מילה ודחי לא תעשה של קציצת בהרת, אבל אם לאחר שנמול גדלה בהרת במילתו, עד שאינו נראה מהול, אסור לחותכו. כיון שמן התורה א"צ למול פעם אחרת אלא מדרבנן, אסור לעבור בלא תעשה, ודין קציצת בהרת נוהגת גם בזמדה"ז.